

Oponentský posudek magisterské diplomové práce

Název práce: Strach ze smrti, jeho interdisciplinární charakteristika a výzkum formou rozhovoru.

Diplomantka: Bc. Magdalena Musilová

Vedoucí práce: Mgr. Michal Opatrný, Dr. theol.

Oponent: Mgr. Ing. Zdeněk Demel, Th.D.

Hodnocení formální stránky:

Předložená práce čítá 73 stran textu, 3 strany seznamu použitých zdrojů a 31 stran dvou příloh (se strukturou prováděného rozhovoru a s přepisem 13 uskutečněných rozhovorů). V seznamu použitých zdrojů je uvedeno celkem 35 položek, z toho dvě internetové. Odkazy na použité zdroje jsou činěny formou poznámek pod čarou, kterých je celkem 176. Občas se v nich a též v textu práce vyskytují pravopisné chyby. Grafická úprava práce je dobrá.

Obsahová stránka:

Práce má dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část má tři kapitoly. V první z nich se diplomantka zabývá životem, umíráním a smrtí z pohledu etiky. Pojednává přitom o hodnotě života a v souvislosti s tím píše také o eutanazii a jejích různých formách, o paliativní medicíně jako alternativě k eutanazii a o hospicové péči. V druhé kapitole se diplomantka zaobírá názory na strach ze smrti, jak ho hodnotí různí autoři z oboru psychologie, psychoterapie, teologie a sociologie. Ve třetí kapitole pak diplomantka činí pokus o shrnutí interdisciplinární charakteristiky strachu ze smrti. Vyvozuje zde, že viděno filosoficky (s Janem Sokolem), strach ze smrti vede k tomu, že umírání a smrt se stávají tabu a tento strach je u dnešních lidí větší než u předků, protože se s umíráním a smrtí setkávají zřídka a téměř se o nich ve společnosti nehovoří. Teologové při řeči na toto téma upírají svůj pohled na Ježíše, na jeho umírání a smrt: Ježíš neracionalizoval svůj strach, nestyděl se přiznat ke své úzkosti, respektoval vůli Otce, vstoupil do utrpení a smrti s jejími úzkostmi, ve své samotě vyhledával i pomoc učedníků, nakonec však zakusil naprostou opuštěnost. Ratzinger v této samotě vidí kořen veškerého strachu světa. Právě obava, že člověk bude při umírání a ve smrti sám, tvoří podstatnou část strachu ze smrti. Roli zde také hraje, jaký obraz Boha lidé mají, zda jej vidí především jako Soudce či spíše jako Otce. Psychologové a psychoterapeuti se snaží specifikovat jednotlivé komponenty strachu ze smrti: nacházejí zde strach z bolesti, utrpení, opuštěnosti, strach ze selhání, ze změny vzhledu, z regrese, ze ztráty lidské důstojnosti; lidé mají strach o rodinu, strach z nedokončení životního díla a strach či úzkost z toho, co bude po smrti. A sociologové se v souvislosti s daným tématem zabývají tím, jaký vliv mají demografické změny na postoj ke smrti, jak se proměněný způsob rodinného života odráží v individualizaci smrti, která už je spíše jen zkušeností osobní, a ne komunitní. Je též konstatováno, že současná tabuizace a individualizace smrti je podporována stávající pohřební praxí. Čtvrtá kapitola práce popisuje výzkum prováděný diplomantkou pomocí strukturovaného rozhovoru se sedmi ženami a šesti muži. Je zde psáno o cíli a postupu výzkumu, o výběru respondentů a průběhu rozhovorů, které diplomantka nahrávala a v příloze uvádí v přepisu. Dále komentuje sestavenou strukturu rozhovoru a odpovědi respondentů. Dobré je, že diplomantka do rozhovoru zařadila také otázky související s umíráním, tedy otázky týkající se paliativní medicíny a hospicové péče a též, že se snažila zajistit, aby jak mezi ženami, tak i mezi muži, byli zastoupeni jak věřící, tak nevěřící. To ji umožnilo získat informace, jaký vliv má náboženské přesvědčení na člověka při jeho pohledu

na hraniční událost smrti. Diplomantka zde pochopitelně zaznamenala rozdílnost tohoto pohledu a zjistila u většiny respondentů poměrně malou informovanost o paliativní medicíně a hospicové péči. Pátá kapitola práce porovnává závěry zjištěné z literatury s výstupy provedených rozhovorů. Diplomantka zde více méně konstatuje podstatnou shodu.

Závěr:

Předložená magisterská práce představuje zajímavou a zdařilou sondu do již dávno tabuizované tematiky, jakou je umírání a smrt člověka a jeho strach s tím spojený. Práce je o to cennější, že teoretické poznatky jsou doplněny praktickým výzkumem diplomantky.

Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě.

V Českých Budějovicích 24. července 2009.

Zdeněk Štuml